

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан філологічного факультету
_____ І.С.Бондаренко
(підпис) (ініціали та прізвище)
« _____ » вересня 2023 р.

УКРАЇНСЬКА УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
(назва освітнього ступеня)

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 014 - Середня освіта
предметної спеціальності
(шифр, назва спеціальності)

014.01 Середня освіта (Українська мова література)
(шифр і назва)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова і література)
(назва)

Укладач /Укладачі: Павленко І.Я., д.філол.н., професор

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри _____

Ухвалено науково-методичною радою
факультету _____

Протокол № 1 від "18" серпня 2023 р.
Завідувач кафедри української
літератури _____

Протокол №1 від "05" вересня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
філологічного факультету _____

(підпис) Горбань І.В.
(ініціали та прізвище)

(підпис) Мацегора І.Л.
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньої програми _____

(підпис) Христіанінова Р.О.

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань __01 – Освіта / Педагогіка _____ (шифр і назва)	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)_ (шифр і назва)	Загальна кількість годин – 120	Цикл дисциплін..... Професійної підготовки освітньої програми	
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова і література)_ (назва)	*Змістових модулів – 6	Семестр:	
		1 -й	1 -й
		Лекції	
		28 год.	8 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Практичні	
		14 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		78 год.	106 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Українська усна народна творчість» є :
 Ознайомлення студентів зі специфікою фольклору як мистецтва слова, генетичними, світоглядними, утилітарними, тематичними та художніми особливостями окремих фольклорних жанрів, динамікою розвитку та трансформації фольклорної традиції. Формування навичок збирання та систематизації фольклорного матеріалу.

Завдання:

1. Вивчення особливостей творчого процесу у фольклорі та специфіки трансляції та збереження фольклорної спадщини.

2. Аналіз специфіки фольклору як мистецтва слова та його зв'язків із іншими видами народного мистецтва та авторської творчості.

3. Ознайомлення з основними видами та жанрами української народної творчості, їх генезою, тематикою, поетикою.

4. Формування та розвиток навичок аналізу фольклорного тексту.

5. Вироблення навичок запису та систематизації фольклорних творів.

6. Формування та розширення поняттєво-термінологічного апарату студентів.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	Вивчення та аналіз пропонованої літератури, Підготовка за планами практичних занять, розміщеними у Moodle ЗНУ Знайомство з першоджерелами та аналіз запропонованих збірників та фольклорних записів, аналіз дотичної до запропонованої теми наукової та навчальної літератури Тестування, опитування, співбесіда.
Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.	Пошуки матеріалів у Інтернеті, використання цифрових технологій для систематизації та групування матеріалу, укладення порівняльних таблиць, користування системою, робота Moodle ЗНУ, з інтерактивною дошкою, використання різноманітних форм цифрового зв'язку із викладачем та для роботи в групі.
Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів	Робота з науковою та навчальною літературою, проведення експерименту трансляції тексту.

і стилів	
Здійснювати спеціальний філологічний (фольклористичний) аналіз текстів різних стилів і жанрів.	Систематизація, аналіз, порівняння фольклорних текстів. Завдання з аналізу фольклорних текстів різних жанрів та порівняльний аналіз явищ фольклору.
Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції фольклористики.	Робота на лекціях та підготовка до практичних занять, ведення фольклористичного словника. Тестування у Moodle ЗНУ, опитування, термінологічні диктанти.
Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови, творення й функціонування вербальних імперсональних текстів, й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у перекладацькій діяльності.	Укладання збірника родинних звичаїв, традиційної обрядовості та обрядової пісенності. Аналіз фольклорних творів різних жанрів.

Міждисциплінарні зв'язки.

Дисципліна «Українська усна народна творчістю» спирається на теоретичні знання та навички з курсу «Вступ до літературознавства». Вивчення історії фольклору та творів історичних епічних (прозових та пісенних) жанрів неможливе без апеляції до «Історії України», вивчення мови фольклору значною мірою пов'язане із окремими розділами «Вступу до мовознавства» та «Діалектології». Водночас. Знання української усної народної творчості дають підґрунтя для вивчення «Народознавства», «Соціолінгвістики», розуміння процесів, що є об'єктом дослідження «Культурології».

Теоретичний курс «Українська усна народна творчість» є базою для проведення фольклорної практики, збирання та систематизації фольклорних та постфольклорних матеріалів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фольклор як соціокультурне явище.

Історіографія українського фольклору

Зміст. Фольклор. Визначення, походження терміну та його основні значення. Фольклористика. Основні завдання дисципліни.

Специфіка фольклору як мистецтва слова. Особливості творення та функціонування фольклорних жанрів. Загальна характеристика основних теорій походження фольклору (міфологічна (релігійна), ігрова, антропологічна (біологічна), трудова).

Проблема класифікації фольклорного матеріалу.

Основні етапи розвитку фольклорної традиції.

Тема 2. Історія української фольклористики.

Зародження та розвиток української фольклористики у 1 половині 19 ст.

Основні напрямки та школи класичної української фольклористики. Міфологічна школа.

Міграційна школа. Культурно-історичний напрямок в українській фольклористиці.

Психологічний напрямок.

Розвиток української радянської фольклористики.

Сучасний стан та основні завдання сучасної української науки про народну творчість.

Актуальні теоретичні проблеми та практична спрямованість сучасної фольклористики України.

Література та фольклор. Специфіка фольклоризму літературного процесу різних періодів та творчості окремих авторів. Фольклоризм та проблема індивідуального авторського стилю.

Змістовий модуль 2. *Обряди та обрядовий фольклор*

Зміст. Обряди: визначення, походження, функції, класифікація.

Календарні обряди та календарна обрядова поезія. Походження, функції, характер регламентованості у просторі та часі. Людина і світ у системі обряду та художньому світі календарних обрядових пісень.

Родинно-побутова обрядовість і поезія. Утилітаризм та естетична природа. Зв'язок із етнопсихологією та моральними засадами життя української родини.

Синкретична природа замовлянь. Жанрова специфіка. Міф та замовляння.

Змістовий модуль 3. Паремії

Зміст. Малі жанри українського фольклору. Прислів'я та приказки: визначення жанрів, подібність та відмінність. походження та художня природа, зв'язок із мовою.

Специфіка жанру, походження та поетичний світ загадки, роль та структура метафори тощо.

Дитяча пареміологія. Паремії дорослих для дітей (пестушки, утішки), власне дитячі паремії (лічилки, ігрові примовки, дражнилки тощо).

Історія вивчення. Основні збірники паремій.

Змістовий модуль 4. Народний театр

Зміст. Історія становлення та розвитку народного театру. Роль скоморохів .

Народні календарно-обрядові ігри та ігрища як різновид народної драми.

Вертеп як суто український різновид народного лялькового театру. Походження, сюжети, поетика.

Змістовий модуль 5. Фольклорний епос та ліроепос

Зміст. . Типологія української народної прози. Казкова проза.

Художньо - стильові особливості казкового епосу. Проблема визначення казки. Міжнародні казкові класифікації. Історія вивчення та видання українських казок. Звіриний епос (казки про тварин). Чарівні (героїчні, фантастичні) казки. Соціально-побутові казки, анекдоти, небилиці. Специфіка вигадки, структури, образності.

Народна історична проза.

Типологія народної неказкової прози. Меморати, фабулати, хронікати.

Переказ. Жанрова специфіка. Типологія. Регіональна специфіка сюжетів та героїв і міжнародний характер мотивів. Специфіка відтворення народної історичної пам'яті. Легенда. Проблема визначення і основні типи класифікації. Легенда і міф. Легенда і християнство. Специфіка трансформації історії та характер народного міфопоетичного мислення.

Регіональна специфіка легенд та переказів Нижньої Наддніпряни.

Усне оповідання як фольклорний жанр.

Український героїчний епос. Думи.

Типологія українського пісенного історичного епосу.

Дума як суто український жанр. Історія походження. Визначення та поетика жанру.

Класифікація дум. Поетика думового епосу. Історія дослідження дум. Зв'язок жанрів героїчного епосу та інших жанрів фольклору та літератури. Історичні пісні. Балади.

Проблема історичної пісні у сучасній українській фольклористиці. Визначення жанру.

Жанрово-стильові ознаки. Класифікація. Історичні пісні дружинного та княжого віку, часів козаччини, Запорожжя, періоду гайдамаччини 19 ст., визвольних змагань 20ст.

Трансформація козачих історичних пісень на солдатські, кріпацькі та ін. Історія дослідження історичних пісень.

Тематично-стильові особливості і поетика балади. Походження та класифікація балад.

Балади про кохання та дошлюбні відносини. Балади про сімейні взаємини та конфлікти.

Відгомін соціального та історичного життя в баладах. Тематичний аналіз основних сюжетів. Дослідження жанру народної балади та його зв'язок із художньою літературою.

Змістовий модуль 6. Фольклорна лірика

Сучасний стан фольклорної традиції

Зміст. Родова специфіка.

Визначення жанру народної традиційної необрядової пісні. Родинно-побутові пісні.

Основні мотиви. Специфіка ліричного героя.

Соціально-побутові пісні (козацькі, чумацькі, ремісницькі, солдатські та рекрутські, жовнірські, кріпацькі, наймитські, бурлацькі, жебрацькі, заробітчанські, емігрантські).

Соціально-побутова лірика 20 ст. Танкові пісні. Коломийки та частівки.

Пісні літературного походження. Романси. Художньо-тематичні особливості. Зв'язок жанрів фольклорної лірики із художньою літературою та їх дослідження.

Сучасний стан фольклорної традиції. Фольклор та постфольклор.

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів			
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів	
				о/д. ф.	з/дист. ф.	о/д. ф.	з/дист. ф.	о/д. ф.	з/дист. ф.				
1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12	
		о/д. ф.	з /дист. ф.										
1	15	6	2	4	2	2	0	9	13	2	3	5	
2	15	6	2	4	1	2	1	9	13	2	2	4	
3	10	4	2	2	1	2	1	6	8	2	3	5	
4	10	2	0	2	0	0	0	8	10	2	4	6	
5	25	18	6	12	3	6	3	7	19	15	15	30	
6	15	6	2	4	1	2	1	9	13	5	5	10	
Усього за змістові модулі	90	42	14	28	8	14	6	48	76	28	32	60	
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30							30	30			40	
Загалом		120									100		

4. Структура навчальної дисципліни

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д. ф.	з/дист. ф.
1	2	3	4
1	Фольклор як соціокультурне явище...	2	2
	Історія української фольклористики	2	
2	Обряди. Типологія. Функції. Обрядовий фольклор	2	1

	Календарні та родинно-побутові обряди та супроводжуючий фольклор	2	
3	Паремії	2	1*
4	Народний театр	2	
5	Типологія народної прози. Казка. Казки про тварин	2	1
	Чарівні казки. Побутові казки	2	
	Типологія народної неказкової прози	2	1
	Думи	2	1
	Історичні пісні	2	
	Балади	2	
6	Народна лірика.	2	
	Фольклор і сучасність	2	1
Разом		28	8

6. Теми практичних

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Фольклор і література...	2	
2	Обрядова поезія	2	1
3	Прислів'я та приказки	2	1
4			
5	Казка	2	2
	Неказкова проза	2	
	Думи та історичні пісні	2	1
6	Народна лірика	2	1
Разом		14	6

7.

8. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Опитування	Вивчення та аналіз пропонованої літератури, Підготовка за планами практичних занять, розміщеними у Moodle ЗНУ	Вміння обирати джерела та вилучати коректну інформацію, структурувати та аргументувати відповідь	2
	Укладення порівняльної таблиці, ведення фольклористичного словника.	Зіставлення базових рилітератури та фольклору у (за 8 – 12 критеріями) Необхідний коментар до таблиці – 1 – 1,5 сторінки 14 кеглем з 1,5 інтервалом	Логіка мислення, навички аналізу матеріалу, вміння опрацьовувати запропоновані джерела та структурувати отримане знання.	3

Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			5
2	Термінологічний диктант та тестування у СЕЗН Moodle ЗНУ	Вивчити та проаналізувати запропоновані збірник и фольклорних записів та дотичну до теми наукову літературу	...	2
	Укладання корпусу елементів обряду та обрядової поезії, яка побутує у родині.	Від членів родини, близьких знайомих та друзів зробити записи обрядової поезії та елементів традиційних та сучасних обрядів та обрядодій		2
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2		...	4
3	Тестування у СЕЗН Moodle ЗНУ	Точність та коректність відповідей на завдання, закладені у базі тестів на відповідній сторінці Moodle ЗНУ	Кількість правильних відповідей, знання теоретичного матеріалу та характер осмислення фольклорних творів...	2
	<i>Укладання таблиці порівняльного аналізу паремій</i>	<i>Здійснити порівняльний аналіз жанрових риприслів'я, приказки загадки, результату відтворити у таблицю структуру якої створити самостійно</i>	Орієнтація у генетичних особливостях фольклорних паремій, вміння відрізняти за змістом овними та формальними показниками, логіка мислення, вміння структурувати результати спостережень	3
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			5
4	Термінологічний диктант, тестування у СЕЗН Moodle ЗНУ	Точність та коректність відповідей на завдання, закладені у базі тестів на відповідній сторінці Moodle ЗНУ	Кількість правильних відповідей, знання теоретичного матеріалу та характер осмислення фольклорних творів...	2

	Есе на тему «Народна обрядовість та народний театр»	Знайомство з текстами творів та науковою літературою. Лише виклад концептуально значущої інформації та власних роздумів щодо кореляції цих явищ. 1,5-2 сторінки тексту 14 кеглем з 1,5 інтервалом.	Вміння обирати, систематизувати та висвітлювати матеріал, навички аналізу фольклорних текстів, самостійність мислення та відповідність нормам академічної доброчесності.	4
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2	6
5	Тестування у СЕЗН Moodle ЗНУ, опитування за питаннями практичних занять, термінологічний диктант	Точність та коректність відповідей на завдання, закладені у базі тестів на відповідній сторінці Moodle ЗНУ Коректність та повнота відповідей на питання практичних занять.	Кількість правильних відповідей, знання теоретичного матеріалу та характер осмислення фольклорних творів... Вміння працювати з першоджерелами, коректно обирати матеріал і структурувати відповіді, знання дефініцій базових термінів теми та вміння їх пояснити та підтвердити текстами.	15
	Аналіз за запропонованою схемою фольклорних творів жанрів, що вивчаються (1-2 сторінки кожне завдання): казки твору неказкової прози думи історичної пісні балади	Максимально повний аналіз фольклорних текстів різних жанрів за заданими схемами.	Вміння працювати з основною та додатковою літературою, навички аналізу наративного тексту, вміння аргументувати свій погляд на твір.	15
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			30

6	Опитування за питаннями плану, тестування на СЕЗН Moodle ЗНУ На матеріалі наукових видань текстів та власних спостережень, спираючись на публікації в українських наукових часописах, взяти участь у дискусії «Розвивається чи гине фольклорна традиція»; Термінологічний диктант	Точність та коректність відповідей на завдання, закладені у базі тестів на відповідній сторінці Moodle ЗНУ Коректність та повнота відповідей на питання практичних занять. Коректність та аргументованість участі у дискусії.	Кількість правильних відповідей, знання теоретичного матеріалу та характер осмислення фольклорних творів... Вміння працювати з першоджерелами, коректно обирати матеріал і структурувати відповіді, знання дефініцій базових термінів теми та вміння їх пояснити та підтвердити текстами. Вміння аргументувати свою думку та коректно вести полеміку.	5
	Аналіз за запропонованою схемою фольклорних творів жанрів, що вивчаються (1 -2 сторінки кожне завдання): Традиційна народна лірична пісня Народний романс	Максимально повний аналіз фольклорних текстів різних жанрів за заданими схемами.	Вміння працювати з основною та додатковою літературою, навички аналізу наративного тексту, вміння аргументувати свій погляд на твір.	5
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2	
Усього контрольних заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль**

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Підсумкове теоретичне завдання(тестування)	Питання для підготовки: тестові завдання відповідно до програми	Кількість та якість виконання тестових завдань, знання теоретичного матеріалу та текстів УУНТ	5

	<i>Підсумкове теоретичне завдання (опитуваннями за питаннями білету)</i>	Теоретичні питання білету (відповідно до програми). Викладено на відповідній сторінці у СЕЗН Moodle ЗНУ	Точність, глибина, доказовість усної відповіді, розуміння сутності фольклору, специфіки побутування, генології тощо.	20
	<i>Підсумкове практичне завдання (аналіз фольклорного тексту)</i>	Аналіз тексту фольклорного твору, отриманого за умов випадкового вибору	Глибина та аргументованість аналізу, логічність та дотримання норм академічної доброчесності.	15
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф. Українська народно-поетична творчість / За ред. Грицай М.С. К.: Вища школа, 1983.
2. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору. Луцьк: Твердиня, 2014.
3. Лановик Мар'яна, Лановик Зоряна. Українська усна народна творчість. Підручник. – К.: Знання-прес, 2001.

Додаткова:

1. Pavlenko I. . GENRE SPECIFICITY OF NARRATIVITY OF THE PAST IN UKRAINIAN RETELLINGS AND HISTORICAL SONGS. В кн.: Philological science and education: transformation and development vectors : Collective monograph. / За загальною редакцією Bugliesi Pavlenko I. . Riga: "Baltija Publishing". 2021 С. 42 - 63. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/139/4065/8496-1>.
2. Павленко І. Я. Думи та Запорожжя. В кн.: ІХ Міжнародний конгрес українців. Фольклористика. Українознавство. Збірник наукових статей (До 100-річчя Національної академії наук України) / За загальною редакцією Пирожков С. ., Скрипник Г. . Київ: НАН України ; МАУ ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. 2020 С. 15 -28. URL: http://www.etnolog.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2093&Itemid=471.
3. Павленко І. Я., Pavlenko I. Y. WHAT DUMY TELL ABOUT ZAPORIZHIZHA: UKRAINIAN HEROIC AND LYRIC-EPIC POEMS IN SPACE AND TIME. Modern approaches to philological studies :collective monograph / О. L. Klymenko, N. V. Kobchenko, О. V. Kosovych, А. О. Kuzmenko, etc.–Lviv-Toruń. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2020. 23 (126 - 148) с.
4. Руснак І. Є. Український фольклор : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Академія, 2010.
5. Семеног О. Український фольклор: навч. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004.
6. Українська фольклористична енциклопедія: У 2-х т. - Т. 1: А - Л / Упорядник, науковий редактор доктор філологічних наук, професор М. К. Дмитренко. - К.: Вид-во "Сталь", 2018. - 740 с.

7. Філоненко С. О. Усна народна творчість: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008.

Інформаційні джерела: (від 10 посилань).

1. Сайт Національної бібліотеки України імені В. Вернадського www.nbuv.gov.ua/eb/dd.html збірники текстів та наукові видання з фольклору та фольклористики.
2. Бібліотека української фольклористики. <http://labs.lnu.edu.ua/folklore-studies/proekty/elektronna-navchalna-biblioteka-ukrajinskoji-folklorystyky/> Електронна навчальна бібліотека української фольклористики.
3. Діаспора // <http://diasporiana.org.ua/category/folklor/> - бібліотека фольклору, виданого або відцифрованого представниками української діаспори в Канаді
4. Фольклор и постфольклор // <http://www.ruthenia.ru/folklore/> - великий науковий портал з класичними працями та найновішими дослідженнями з фольклору та постфольклору, підручними та методичними посібниками.
5. Народна творчість та етнографія (архів матеріалів) // http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nte/index.html - сайт наукового журналу, у якому друкуються найновіші дослідження з фольклору.
6. Народознавчі зошити (архів матеріалів) // http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/NaZo/index.html - сайт наукового журналу, у якому друкуються найновіші дослідження з фольклору.